

Vi punktskriftsläsare

Information från Talboks- och punktskriftsbiblioteket och Punktskriftsnämnden

Nr 2/2005

**God Jul med taktil
kakbok från TPB**

Innehåll

- 3 Redaktören har ordet
- 3 Taktila bilder på galleri i Gamla stan
- 3 Öppet och stängt under helgerna
- 3 Nya punktskriftsböcker i Försäljningslistan
- 4 Svårt att vara blind författarinna på 1800-talet
- 6 Att använda TPB-katalogen med skärmläsare
- 7 Barn i Sverige - lika och olika
- 8 17 § Upphovsrättslagen
- 9 Ovanliga bokstäver och tecken
i punktskriftsböcker
- 10 Nya metoder för taktila bilderböcker
- 10 Nya taktila bilderböcker
- 10 Ny presentbok
- 11 Harold Pinter, årets Nobelpristagare
- 11 Augustnomineringar
- 12 Punktskriftsnämnden informerar
- 12 Individuell punktskriftsservice

Vi punktskriftsläsare

December 2005 • Nr 2

Utgivning: 2 ggr/år

Ansvarig utgivare:

Ingar Beckman Hirschfeldt

Redaktör:

Cia Sutinen

cia.sutinen@tpb.se

I redaktionen för detta nummer:

Beatrice Christensen Sköld

Åsa Danielsson

Ann-Sofie Falck

Monica Hedbjörn

Henry Larsson

Ingela Lindberg

Jenny Nilsson

Annika Sundin, layout

Björn Westling

Adress:

Talboks- och punktskriftsbiblioteket

Punktskriftsnämnden

122 88 Enskede

Besöksadress:

Sandsborgsvägen 52

Prenumeration (gratis)

Telefon: 08-39 93 50 (vx)

Telefax: 08-659 94 67

E-post: info@tpb.se

Internet: www.tpb.se

Vi punktskriftsläsare finns i punktskrift,
i svartskrift samt på TPB:s webbplats

Omslag: Presentboken **7 sorters småkakor**

ISSN 1401-6524

Redaktören har ordet

I det andra numret av tidskriften för i år berättar vi om att man kan söka böcker i TPB-katalogen, som tyvärr inte är helt anpassad än. TPB arbetar under hösten med att ytterligare förbättra katalogen för de användare som har skärmläsare. Men den går bra att använda redan nu, vilket Ingela på TPB berättar om.

Bland andra inslag i numret: artikeln om författaren Thérèse Husson ger oss en bild av de dåliga villkoren för blinda kvinnors yrkesarbete förr i tiden, vi berättar om den nya upphovsrättslagen och problemen med att återge diakritiska tecken förklaras.

Med det här numret av tidskriften säger jag tack och farväl som redaktör. Jag efterträds av TPB:s barnbibliotekarie Jenny Nilsson.

Det har varit en rolig tid med tidskriften och jag har fått mycket kunskap om punktskriftsvärlden på köpet. Jag hoppas att läsarna uppskattat det som presenterats i tidningen och kommer att trivas med den även i fortsättningen.

Till sist önskar jag läsarna En God Jul och ett Gott Nytt År.

Cia Sutinen

Taktila bilder på galleri i Gamla Stan

På Galleri Taktil (Tyska Skolgränd 5, Gamla Stan i Stockholm) ställer TPB i samarrangemang med galleriet ut taktila bilder och böcker. Utställningen visar fyra taktila böcker: **Historien om Någon**, **Ture sitter och tittar**, **Trollringen** och **Döden-boken**.

Utställningen har öppet till och med 21 december 2005 och är ett evenemang inom Designåret. Öppettider: onsdag – söndag kl 12-17.

Öppet och stängt i bibliotekets telefonutlåning under helgerna:

23 december öppet 9.00-12.00

24 -26 december stängt

27, 28, 29 och 30 december öppet 9.00-12.00

31 december och 1 januari stängt

2, 3, 4 och 5 januari öppet 9.00-12.00

Nya punktskriftsböcker i Försäljningslistan

Alla nyutgivna punktskriftsböcker presenteras i Försäljningslistan, som skickas ut fyra gånger per år. Försäljningslistan kan du få på punktskrift, svartskrift eller via e-post.

Försäljningslistor finns också att läsa på TPB:s webbsida www.tpb.se/verksamhet/punktskrift/kopa som worddokument eller textdokument.

Beställ prenumeration hos Punktskriftsförsäljningen.

Telefon: Monica Ahlholm 08-39 94 63 eller Ingela Lindberg 08-39 93 96

E-post: pfors@tpb.se

Vi kompletterar uppgifterna om punktskriftsböckerna i Försäljningslistan från och med årets Jullista. Vi anger nu för varje bok även motsvarande svartskrifts utgivningsår och förlag.

Svårt att vara blind författarinna på 1800-talet

Fransyskan Thérèse-Adele Husson blev blind som liten men hade turen att få utbildning och blev med tiden romanförfattare. Det var svårt att leva på skrivandet på många sätt, punktskriften var ännu inte uppfunnen, hon måste anlita seende skrivare. Möjligheter att försörja sig var tidvis närmast obefintliga för henne och hon fick förlita sig på filantropiska institutioner. Hennes bestämda åsikt var att blinda kvinnor helst skulle leva ogifta för att inte missledas av opålitliga män.

Thérèse-Adele Husson var född i den franska staden Nancy år 1803. Hon förlorade synen som liten till följd av smittkoppor. Föräldrarna tillhörde den lägre medelklassen och hon säger själv att hon kom från ett gott hem. Trots det fick hon ingen utbildning förrän vid 12 års ålder. Då hade hon turen att träffa några män som tillhörde den sociala och politiska eliten i staden. De intresserade sig för flickan och beslutade ge henne en förstklassig uppfostran. Det var ovanligt för flickor av hennes samhällsklass och ännu mer sällsynt för blinda flickor.

Till Paris med författardrömmar

När Husson var drygt 20 år beslutade hon sig för att flytta till Paris. Det var oerhört vågat för den tidens kvinnor att på egen hand lämna hemmet. Än mer sällsynt var det att en ung blind kvinna utan egna försörjningsmöjligheter reste iväg från hemmet

Målet för Husson var att försöka försörja sig på romanskrivning och i Paris fanns alla förläggare. Det finns tio kända utgivna romaner av henne, av vilka en utgavs postumt. Hennes tidigaste romaner antogs av förläggare men trycktes aldrig. De inkomster Husson fick på sitt romanskrivande var inte tillräckliga för att ens täcka livets nödortf.

Blindasylen gav stöd

För att klara livhanken, åtminstone tillfälligt, ansökte hon om husrum och ekonomiskt bidrag hos stiftelsen Royal Hospice vid blindasylen Quinze-Vingt i Paris. Denna "hospice" var den förnämsta

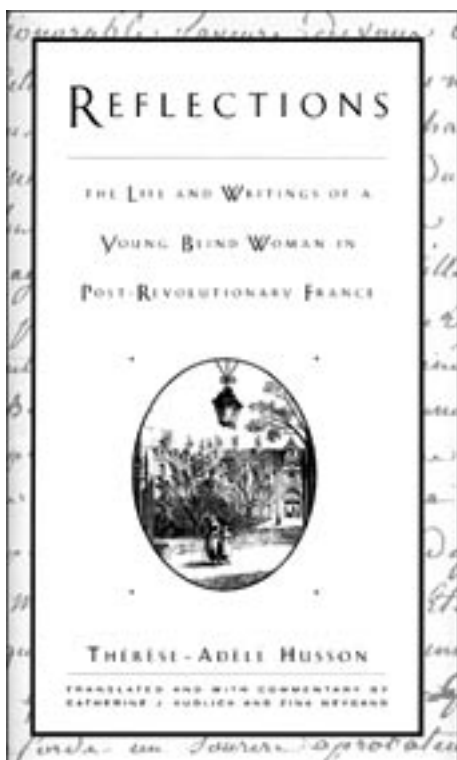
filantropiska organisationen i Frankrike vid denna tid. Den stödde de flesta blinda i Frankrike. Asylen kunde ta emot 300 personer men redan 1801 fanns det så många som 300 vuxna och 12 blinda barn på institutionen.

Royal Hospice gav också hjälp till blinda personer som inte bodde på asylen. Särskilt hjälpte man dem som sökte försörja sig själva. Även inom institutionen fanns verkstäder där blinda arbetade. Deras liv var också hårt reglerat och kontrollerat men enligt historikerna Weygand och Kudlick var en plats på Quinze-Vingt det bästa som kunde hända en blind parisare vid denna tid. Husson tilldelades en pension av Royal Hospice och kunde därför fortsätta att skriva romaner.

Reflektioner över blinda kvinnors tillvaro

Husson lämnade in en bilaga till sin ansökan. Det var en lång essä som i engelsk översättning har titeln *Reflections on the Physical and Moral Condition of the Blind*. Denna essä har bevarats i Quinze-Vingts arkiv ända till den upptäcktes av Kudlick och Weygand, som publicerade den.

I essän berättar Husson ganska kortfattat om sin barndom i Nancy medan hon koncentrerar sig på att spekulera om olika sidor av vad blindhet innebar. Hon menar att en blind person är beroende av hjälp och stöd från seende personer. Hon uppmanar sina blinda kamrater att högakta dem som hjälper dem. Hon råder de blinda att aldrig gifta sig med andra blinda, för vem skulle då hjälpa dem och skydda dem för faror som elden? Hon råder också blinda kvinnor från att

överhuvudtaget gifta sig. Ett ensamt, religiöst liv i celibat, dock inte som nunna, var enligt Husson ett säkrare liv för blinda kvinnor som lätt kunde bli skändade och missledda av män eftersom de bara kunde bedöma deras karaktärer på rösten.

Hussons reflektioner ger en god tidsbild av hur beroende blinda var av seende personer för att reda sig i samhället. Mycket få vuxna blinda hade lärt sig några yrken som kunde ge dem inkomster. Louis Braille hade ännu inte uppfunnit punktskriften. Avsaknaden av en taktill skrift som kunde skrivas gjorde att människor som Husson, som ville skriva, tvingades diktera sina arbeten för en seende skrivare.

Ödesdigert äktenskap

År 1826 gifta hon sig med Louis Brailles goda vän Pierre Foucault, en blind musiker. Husson berättar ingenting om hur de möttes eller något om deras samliv. Weygand och Kudlick konstaterar att de saknar källmaterial för att kunna fylla dessa luckor i Hussons självbiografi. Husson säger dock att Foucault räddade henne, men inte från vad. Antagligen var det från totalt armod eftersom det var vid denna tidpunkt hennes ekonomiska resurser var helt uttömda.

Hussons beslut att gå emot sina egna råd att blinda inte skulle gifta sig med andra blinda kan på kort sikt ha räddat henne men var i övrigt

ett helt katastrofalt val. Paret Husson-Foucault levde helt enkelt i armod. Hon försökte på nytt att få stöd från Quinze-Vingt denna gång för sig själv och Foucault. Men fick avslag eftersom institutionen bestämt motsatte sig att blinda gifte sig med varandra trots att de i asylen hyste både män och kvinnor. De höll dem dock i skilda hus i syfte att hindra att tycke uppstod.

Husson hade också fått dåligt rykte i asylen. Kudlick och Weygand tror att det beror på att hon gav ut sina katolskt fromma romaner under eget namn och inte använde pseudonym som ansågs mer modest för en kvinnlig författare.

Hon dog år 1831 vid 28 års ålder av allvarliga brännskador då hennes kläder fattade eld i samband med att hon lagade mat på öppen eld. De faror som hon varnat för drabbade alltså henne själv. Vi vet inte vad som hände med hennes två barn efter hennes död. Däremot är det känt att hennes man Pierre Foucault gifte om sig med en seende kvinna. De fick bostad i Quinze-Vingt. Han fortsatte att arbeta som musiker och blev senare uppfinnare. Han uppfann bland annat en skrivmaskin och den så kallade rafigrafen, en maskin för att skriva taktill svartskrift.

Vad finns utgivet av Husson?

Thérèse Adele Husson är en av få blinda kvinnor som lämnat efter sig en självbiografi. Den hittades i ett arkiv i Paris av historikerna Zina Weygand och Catherine Kudlick. Biografen ingår nu i en bok utgiven på New York University Press i engelsk översättning.

Boken innehåller flera delar: ett förord av kvinnohistorikern Bonnie G Smith, en introduktion av Zina Weygand och Catherine Kudlick, två skrifter av Husson, den självbiografiska essän *Reflections on the Physical and Moral Condition of the Blind* samt slutligen biografiska data om Husson. Märkligt nog finns boken inte utgiven i punktskrift någonstans i världen. En talboksversion (4-spårs) finns på National Library Service for the Blind and Physically Handicapped (NLS) på Library of Congress i USA.

TPB har för avsikt att producera den engelska boken i punktskrift.

Beatrice Christensen Sköld

Att använda TPB-katalogen med skärmläsare

TPB-katalogen kan fortfarande vara svår att leta i för många som har skärmläsare. Men det är ändå fullt möjligt att orientera sig i den och Ingela Lindberg på TPB använder sig ofta av den. Hon har testat katalogen med skärmläsarprogrammen Supernova och Hal.

Så här berättar Ingela:

Nu kan du som enskild punktskriftslåntagare söka och låna dina punktskriftsböcker direkt från TPB via TPB-katalogen. Där kan du också söka talböcker, som du sedan beställer på ditt lokala bibliotek. Katalogen når du enkelt via TPB:s webbplats www.tpb.se. Klicka på länken Sök böcker och därefter rubriken Sök böcker i TPB-katalogen.

Olika slags sökningar

I katalogen kommer man först till ett enkelt sökformulär. Man kan i menyn välja mellan enkelt eller utökad sökformulär. Man kan välja att söka böcker på flera olika sätt, allt från fritext till mer specificerade sökningar. I det utökade sökformuläret kan man välja vilket media man är intresserad av, t.ex. punktskrift.

Utöver sökformulären i menyn kan man välja att titta på rubriken Populära ämnen. Där finns ett antal föreslagna ämnen att välja mellan. När man väljer ämne kommer man till en träfflista där alla böcker på TPB inom ämnet finns med. Jag kan också rekommendera att titta på rubriken TPB:s ämnesord. Ämnesorden är bra om man vill söka en viss skönlitterär genre, t.ex. få en lista på alla böcker om Humor eller Jakt och fiske. Alla ämnesord är länkar, när man klickar på ämnesordet kommer man till en träfflistan med böcker.

Nya böcker

Nytt i katalogen är också att man under rubriken Nya böcker i menyn kan se vilka böcker som producerats under den senaste perioden. Här har man fyra val av perioder: 14 dagar, 1 månad, 2 månader och 3 månader. Här kan man också välja medieform, om det ska vara barn eller vuxenböcker osv.

Hur gör jag för att reservera punktskriftsböcker?

När man vill låna en punktskriftsbok klickar man på själva titeln, som är en länk. Sedan söker man upp den länk som heter Reservera. När man klickat på reservera är det dags att skriva in sin låntagaridentitet och därefter pinkoden. Som grund är denna alltid 1111. Denna plus andra uppgifter, kan man själv ändra genom att gå in under rubriken Dina lån/Mina uppgifter i menyn.

Man kan se om boken finns inne och gör den det får man också ett besked om att den kommer att skickas. Det finns även möjlighet att förnya de lån man har under Dina lån.

Utskrift

Man kan skriva ut de träfflistor man får i svart men tyvärr är det ännu inte möjligt att skriva ut listorna i ett riktigt bra format.

Ingela Lindberg

Barn i Sverige - lika och olika

Regeringen har utlyst 2006 till ett Mångkulturår. Tanken är att verksamheter under Mångkulturåret på ett bestående ska sätt öka alla invånares möjligheter att delta i kulturlivet och att skapa ett samspel mellan olika kulturtraditioner.

I våra punktskriftsböcker för barn finns berättelser och fakta om människor med olika bakgrund som lever i Sverige. Här kan läsaren möta det som är olikt den egna erfarenheten och kanske framför allt känna igen sig och sina känslor, trots skilda kulturer och ursprung.

Här kommer några tips på böcker:

Då bestämde jag mig för att leva : 29 barns berättelser om mötet med Sverige / sammanställda av Annika Holm och Siv Widerberg

Här berättar 29 flyktingbarn i åldern 9-12 år från olika delar av världen om hur de ryckts bort från sina hemländer och från sin barndom och hamnat i det främmande och avlägsna Sverige. Det är enkla, gripande och kloka berättelser, utan bitterhet eller förebråelser, där kärleken till hemlandet alltid finns med. Även för vuxna. Kopierad från: Stockholm : R&S, 1990 2 volymer Från 13 år

Pyret av Ingvor Goyeryd

Pyret är en liten flicka som går på dagis. Hon är adopterad från Indien. Pepparkaks-Pyret brukar Kalle ropa när han vill retas. När Lisa berättar att hon fått en lillasyster börjar Pyret fundera på sin egen bakgrund. Nästa dag tar hon med sig fotoalbumet till dagis och visar bilder från Indien. En liten berättelse som förmedlar barns tankar kring ett angeläget ämne. Kopierad från: Sollentuna: Wallroth & Braun, 1996 Interfolierad bilderbok Från 4 år

Fripassageraren av Annika Holm

Fadi, en kurdisk pojke, berättar i sin klass om sin flykt till Sverige. Historien slutar med att Fadi får behålla sin katt som han smuglat med sig från

Irak. En lättläst, humoristisk och varm berättelse om en flyktingpojkes flykt och första tid i Sverige. Kopierad från: 1. uppl. Malmö : Gleerup, 1999 1 volym, 60 sidor, glestryck. Bredvidbok (originalbok i en ficka i pärmen). Från 7 år

Samerna : vårt land heter Sápmi av Maith Håkansson,

Samerna finns i Sverige, Finland, Ryssland och Norge. Deras språk och kultur vilar på en gemensam grund - man kan tala om en samisk nation. Boken ger en god inblick i deras levnadsförhållanden både historiskt och idag. Korta kapitel om jojk, språk, konsthantverk, religion och rennäring samt om samerna som ett minoritetsfolk bland många andra. Kopierad från: 1. uppl. Stockholm : A&W, 1994 2 volymer, reliefbilder ingår Från 10 år

Mörka skogen : en sommar i Ademirs liv av Cecilia Modig

Ademir och hans mamma är flyktingar från Bosnien. De försöker var och en att anpassa sig till sitt nya liv. Mamman träffar en fränskild svenskman med flera barn. Till sommaren beslutar familjerna att försöka vara tillsammans på landet. Mötet med den svenska naturen får Ademir att mogna och känna trygghet. En engagerande berättelse med en positiv underton. Kopierad från NoK, 1999 2 volymer Från 10 år

Tiga är guld av Cannie Möller

Lisa måste resa till en norrländsk by för att bo där med farmor och pappa medan hennes mamma behandlas på sjukhus. I byn träffar hon Mohammed, 15 år, som befinner sig i Sverige sedan han flytt undan kriget i sitt hemland. Nu söker han förtvivlat efter sitt eget jag, sedan han förlorat minnet efter allt han gått igenom. En intensiv berättelse med tvära kast mellan glädje och förtvivlan. Originalupplaga för boken 1991. Förlag: R&S 3 volymer Från 13 år

17 § Upphovsrättslagen

Carina Länk

Riksdagen har antagit en ny upphovsrättslagstiftning som gäller från den 1 juli 2005. Den påverkar framställningen av exemplar för personer med funktionshinder. TPB:s chef Ingar Beckman Hirschfeldt kommenterar här några av förändringarna i 17 §.

Vem får göra vad för vem utan tillstånd?

Personer eller institutioner som i sin verksamhet behöver anpassa verk för personer med funktionshinder får nu göra det på fler sätt än tidigare. Före den 1 juli i år var möjligheten för "var och en" begränsad till att framställa litterära och musikaliska verk på punktskrift. Nu har lagstiftningen öppnat för att man kan framställa exemplar på valfritt sätt - utom genom inläsning. Det kan vara som elektronisk text, förstorad stil, teckenspråk, lättläst text, punktskrift, taktila bilder och taktila bilderböcker.

Man får använda sig av offentliggjorda litterära, musikaliska och konstnärliga verk. Även sådant som bara finns publicerat på webben. Tyvärr får "var och en" inte överföra anpassade texter eller bilder över nätet till den enskilde, utan det måste alltid vara fysiska exemplar. Materialet får framställas till exempel för undervisning, i studiecirkel, föreningsverksamhet, fritids- eller hobbyverksamhet.

Ersättning till upphovsmännen vid överlåtelse eller försäljning

En nyhet är att upphovsmännen har rätt till en ersättning när den enskilde personen med funktionshinder får behålla den framställda boken t.ex. har köpt en punktskriftsbok. Avtalet med Sveriges Författarförbund är nu klart: 16,7% av försäljningspriset ska gå till upphovsmannen. Detta gäller även sådant som framställs av "var och en" men då först om det är fler än tre exemplar. TPB har åtagit sig att vara mellanhand och förmedla uppgifter och ersättning till Författarförbundet som betalar ut ersättningen till författarna.

För vilka personer får anpassningen göras?

Målgruppen är en utvidgning jämfört med tidigare lagstiftning. Framställningen får göras för

personer med funktionshinder som behöver särskilt anpassat material. Det finns ingen annan definition än att personen med funktionshinder inte annars kan ta del av verket. Nytt i lagen är också att den som framställer exemplar enligt denna bestämmelse har ett uttalat ansvar för att exemplaren inte sprids till andra än de som är berättigade.

Vad får man göra med tillstånd från regeringen?

Bibliotek och organisationer kan få tillstånd av regeringen enligt andra stycket 17 §. Då får man överföra anpassade texter över nätet till personer med funktionshinder. Man får också framställa talböcker av offentliggjorda litterära verk utan att fråga författaren eller förlaget om lov och sprida och överföra dessa till samma målgrupp. Ersättning till upphovsmannen ska utgå varje gång en enskild får behålla det framställda verket.

Helt nytt är att man får framställa exemplar av verk som sänds ut i radio och tv och film som döva och hörselskadade behöver för att kunna ta del av verken.

En annan trevlig nyhet med den nya lagen är att det inte längre är förbjudet att framställa talböcker av titlar som kommit ut i handeln som ljudböcker.

Så småningom kommer TPB också att framställa fler e-böcker och så kallade fulltextböcker där man kan, om man läser på dator, få både text och ljud. Detta innebär ju till exempel att man på sin punktskriftsdisplay kan kolla stavningen av konstiga namn. Den nya lagen, som ju är gjord för att passa IT-samhället, kommer att innebära ett lyft för alla er som gärna läser på sin dator med stöd av sin display, talsyntes eller förstöringsprogram.

Ingar Beckman Hirschfeldt

Ovanliga bokstäver och tecken i punktskriftsböcker

TPB får ibland frågor om hur man återger ovanliga bokstäver och tecken i punktskriftsböcker. Vi presenterar i den här artikeln hur valmöjligheterna ungefärligen ser ut när bokstäver och tecken som framför allt förekommer i andra språk men är mer ovanliga i svenska finns i böckerna. Vi tar bara upp böcker på svenska med ord eller kortare stycken på andra språk. I böcker på andra språk brukar man använda de punktskriftstecken som förekommer i respektive språk.

Ambitionen är att så bra som möjligt återge böckernas innehåll och samtidigt få punktskriften att vara lättillgänglig. Men när det förekommer ovanliga tecken i svartskrift blir punktskriftsversionen av samma text med nödvändighet mer komplex.

Accenter

Accenter på bokstäver är vanliga i många språk. Accenter ingår i en större grupp tecken som kallas diakriter. Vanliga diakritiska tecken är akut och grav accent. Ett mindre vanligt tecken är omvänd cirkumflex som förekommer i bland annat tjeckiska och litauiska, till exempel i kombination med r i namnet Dvořák.

Fyra bokstäver med diakritiska tecken är så vanliga att de representeras med ett enda tecken i svensk punktskrift. Skrivsättet nedan visar vilka punkter som ingår i punktskriftstecknet:

p12356 – a med grav accent, à
p123456 – e med akut accent, é
p2346 – e med grav accent, è
p1256 – u med trema, tyskt y, ü

Det vanligaste sättet att i punktskrift återge en bokstav med ett diakritiskt tecken är att skriva p4 framför bokstaven. Om bokstaven a med akut accent återges med p4 och p1 ska det tolkas som "ett avvikande a". Då vet man visserligen inte vilket sorts a det är fråga om, men i en punktskriftsbok

kan man skriva ett anvisningsblad som talar om att p4 framför bokstaven a betyder "a med akut accent". Så kan man göra om det nu endast finns en sorts avvikande a i boken.

Isländska bokstäver

Även till exempel de isländska bokstäverna edh och thorn kan man återge med punktskriftstecknet p4:

p4p145 – edh, stunget d, ð
p4p2345 – thorn, þ

Ett danskt ä brukar också återges på detta vis:

p4p345 – danskt ä, æ

Bokstav med olika diakriter i samma text

Ibland finns samma bokstav i en text kombinerad med två eller flera olika diakritiska tecken, till exempel e med cirkumflex i ordet tôte och e med trema i ordet Citroën. Då måste man ta till ett mer exakt skrivsätt för att skilja bokstäverna med de diakritiska tecknen åt.

Ett e med cirkumflex ser ut så här: p346p235p15. Punktskriftstecknet p346 är ett förtecken som betyder att det följande tecknet är i upphöjd position (används även inom matematik) och p235 representerar cirkumflex, därefter följer bokstaven e. Detta skrivsätt är mindre läsvänligt men har fördelen av att vara just exakt.

När det förekommer flera olika diakritiska tecken i en text i kombination med en och samma bokstav, t.ex. e, brukar vi låta den mest frekventa av dessa kombinationer återges med p4 och övriga kombinationer med det exakta skrivsättet. På så vis tror vi att texten som helhet blir mer lättläst samtidigt som man som läsare får tillgång till all information som texten har att ge.

Björn Westling

Nya metoder för taktila bilderböcker

TPB har i ungefär tio år använt screentryck i kombination med handklistrade bilder i flera material i sina bilderböcker. Detta är fortfarande det vanliga sättet att producera bilderböcker för synskadade barn. Men sedan drygt ett år trycker TPB böcker med enbart screentryck i samarbete med företaget Örebro Screen AB.

Genom att använda screentryckets alla möjlighet kan man få fram ytor som känns som sand och metall. Med hjälp av flocktryck får man fram luddiga ytor. Punktskriften i böckerna är också tryckt med screenmetoden.

Hittills har det kommit ut fyra böcker som är gjorda helt och hållet i screentryck. Det är småbarnsböckerna *Muuu, säger kon* av Dick Bruna, *Miffy* av Dick Bruna, *Ture sitter och tittar* av Anna-Clara Tidholm samt "allåldersboken" *7 sorters småkakor* av Brita Olsson.

De två senare böckerna presenteras närmare på denna sida.

Nya taktila bilderböcker

När lilla Anna var förkyld

Bilderbok av Inger och Lasse Sandberg om Lilla Anna som är förkyld och ligger till sängs. När hon nyser försvinner sakerna i rummet. Först nyser hon bort den Långa Farbrorns hatt, sedan hans rosett, mustasch och skjorta. Men hon nyser också bort blomman i fönstret och andra saker. Gissa vad hon nyser bort sist?

Trollringen

Våra vanligaste sagoväsen passerar här revy tillsammans med Lennart Hellsings text. Det är trollet och älvan och häxan och jätten och så några mindre vanliga som bjäran och bäckhästen. Alla presenteras de i rimmade verser som låter sig läsas med lätthet. Ibland, när Hellsing komplicerar språk och ordföljd blir det lite svårare. De taktila bilderna presenterar några av folktrons mest omtalade väsen.

Ture sitter och tittar

Ture sitter utanför sin stuga på en bänk och tittar. En moped åker förbi, fåglarna flyger, en häst somnar framför stugan efter att ha ätit upp tulpanerna. Bilderna andas frid och stillhet. Bara sitta och titta. Men ändå är det inte händelseöst. En bok med text av Thomas Tidholm Bokens bilder och text är tryckt med s.k. screentechnik.

Ny presentbok

7 sorters småkakor

Sju recept ur boken *Sju sorters kakor* utgiven av ICA provkök. Det handlar om småkakor som är lätta och går fort att baka. Gräddningstiden är oftast bara 10 minuter. Chokladbollar behöver inte gräddas alls. Innehåll: Finska pinnar, Vaniljhorn, Drömmar, Syltkakor, Havreflarn, Pepparkakor och Chokladbollar. I boken finns kakorna även som taktila bilder.

Harold Pinter, årets Nobelpristagare

Bokbranschen blev besviken i år och ställde in sin fest i samband med utdelandet av nobelpriset. Desto gladare blev teaterbranschen. För andra året i rad fick en dramatiker priset: den engelske dramatikern och poeten Harold Pinter, född 1930 i en judisk arbetarklassfamilj i London. Men till skillnad från nobelpristagaren 2004, Elfriede Jelinek, så finns i det närmaste ingenting utgivet i bokform på svenska av årets nobelpristagare.

Det lilla bokförlaget Ersatz är dock snabb i vändingarna och kommer att ge ut de flesta av

Pinters dramatiska verk på svenska i tre böcker varav den första kommer i november och den sista i mars 2006.

Pinter ”frilägger i sina dramer avgrunden under vardagspratet och bryter sig in i förtryckets slutna rum”. Så lyder motiveringen för valet av denne författare, vars världsbild i teaterbranschen gett upphov till begreppet ”pinteresque” – d.v.s. en slags laddad, tvetydig och specifikt brittisk stämning som skulle kunna ha som motsvarighet det svenska ”bergmansk” eller ”Roy Anderssonsk”.

Av Pinters många skådespel framförde till exempel Göteborgs stadsteater på 1960- och 70-talen Hemkomsten, Gamla tider och Fastighetsskötaren. Den sistnämnda sändes så sent som förra året i TV i regi av Thommy Berggren med repris nu i höstas.

Numera har Pinter slutat skriva och ägnar sig mest åt politik.

Henry Larsson

Stockholms stadsteater. Johan Rabaeus, Ingvar Hirdwall och Peter Andersson i Fastighetsskötaren av Harold Pinter. Foto: Lesley Leslie-Spinks

Augustnomineringar

Augustpriset är bokförläggarnas eget pris och instiftades 1989. Den 5 december delas priset ut i Berwaldhallen i Stockholm. Dessförinnan är vinnaren hemlig. Bland de skönlitterära böcker som nominerats för priset är Klas Östergrens Gangsters under produktion för punkt.

Bland nominerade fackböcker kommer Lena Einhorn's Ninas resa att bli en punktskriftsbok och bland barnböckerna gör vi Barbro Lindgren's och Eva Eriksson's Dollans dagis och Gummi-Lisa hittar hem av Anna Bengtsson.

Om några andra av de nominerade böckerna får priset kommer de sannolikt att punktas. Dessutom är det som vanligt möjligt att lämna punktförslag på övriga böcker.

Punktskriftsnämnden informerar

I Punktskriftsnämndens uppdrag ingår att på olika sätt främja användningen av punktskrift. Sedan några år tillbaka har nämnden av det skälet en särskild barngrupp. I gruppen träffas representanter från bland annat Synskadades Riksförbund, Specialpedagogiska institutet och TPB för att främja punktskriftskunnandet hos synskadade barn. Gruppen har arrangerat fortbildningsdagar för syncentralspersonal och tagit fram den särskilda Punktväskan som är till för de allra minsta barnen. Sammanfattande för gruppen är Kristina Bilius på SRF. Under hösten 2006 kommer man att arrangera en fortbildningsdag om barn och punktskrift.

Under slutet av 2005 kommer ytterligare två skrifter att bli färdiga i nämndens skriftserie. Den ena heter Louis Braille – skapare av ett skriftsystem. Skriften är en biografi över punktskriftens skapare Louis Braille och är författad av Beatrice Christensen Sköld. Den andra skriften heter Fonetik och punktskrift och handlar om hur fonetik skrivs i punktskrift. Boken omfattar de fonetiska

tecken som används i svenska, engelska, franska, tyska och spanska. Författare är Lillemor Andersson och Catharina Johansson, båda anställda vid Specialpedagogiska institutet.

Louis Braille-skriften är gratis och Fonetik och punktskrift kostar 106 kr inkl. moms. Beställningar kan gärna göras via webben www.punktskriftsnamnden.se, e-post: info@tpb.se eller telefon: 08-39 93 50. Båda skrifterna levereras från och med januari månad och kommer att finnas i punktskrift respektive svartskrift.

Arbetet med att ta fram nya upplagor av skrifterna Allmänna skrivregler och Skrivregler för matematik och naturvetenskap har påbörjats. Båda dessa skrifter behöver moderniseras och förbättras, men det planeras inte några stora förändringar av skrivreglerna för punktskrift. Det kommer att dröja ett år eller mer innan de kommer i tryck.

Björn Westling

Individuell punktskriftsservice

Punktskriftstjänsten på TPB är en individuell service för dövblinda personer och personer med synskada som läser punktskrift. Här kan man få artiklar, resereportage, matrecept, stickbeskrivningar, bruksanvisningar, skvaller, sport, träningstexter med mera utskrivet i punktskrift. Man kan också få viss hjälp med att söka information på Internet. Tjänsten omfattar inte hela böcker, hela tidskrifter, skolor eller föreningsmaterial.

Vi har även en tidskriftsservice, där man kan prenumerera på innehållsförteckningar och beställa de artiklar man vill ha. Det finns också möjlighet att få lokala dövtidningar överförda till punktskrift.

Servicen är gratis för privatpersoner. Dövblinda får obegränsat antal sidor och synskadade får 1000 punktskriftssidor per år. Kopior räknas inte in i sidkvoten.

Vill du veta mer kan du höra av dig till:
TPB, Punktskriftstjänsten, 122 88 Enskede
E-post: pskrift@tpb.se